

EL COMENTARI DE TEXTOS HISTÒRICS

Què és el comentari de textos històrics?

Un text històric és un document escrit que pot proporcionar-nos, després de la seva interpretació, coneixement sobre el passat humà.

L'objecte de comentar un text històric és apropar-nos a la comprensió d'una època històrica a partir dels elements proporcionats pel text. D'aquí la importància de situar el document en el seu context. Cal desentranyar el que el seu autor o autors ha dit, com ho ha dit, quan, per què i on, sempre relacionant-lo amb el seu moment històric.

Per comentar un text seguirem els següents passos:

- 1. Lectura i preparació**
- 2. Classificació del text**
- 3. Anàlisi del text**
- 4. Comentari del text**
- 5. Crítica del text**
- 6. Bibliografia**

1. Lectura i preparació

1.1. Prelectura o lectura general

En primer lloc, harem una lectura general del text que ens aportarà la primera idea sobre el seu significat. No farem cap anotació ni subratllat, només llegir.

1.2. Lectura comprensible

En aquesta segona lectura preparem el text, mitjançant:

El subratllat de termes

Es ressalten aquells més rellevants, que són claus en la comprensió del text i que seran objecte d'una anàlisi posterior. Pot tractar-se de noms, dates, números, etc.

El subratllat d'idees primàries

Es realitza sobre aquelles idees que assenyalen les línies fonamentals del text.

El subratllat de les idees secundàries

Reforça i complementa l'anterior. Per a més claredat, és aconsellable utilitzar un traç o color diferents del precedent.

Anotacions marginals

Són d'extrema utilitat per assenyalar blocs temàtics, fer trucades aclaridores, breus comentaris, etc. Pots utilitzar claus o línies que delimiten aquestes

acotacions.

2. Classificació del text

La classificació correcta del text constitueix el pas inicial de l'anàlisi i comentari. En aquesta part del treball és necessari precisar una sèrie d'aspectes que cal determinar:

- a. Naturalesa
- b. Circumstàncies espai-temporals
- c. Autor
- d. Destinació

a) Naturalesa del text

En aquest primer punt s'ha de determinar la temàtica del text, assenyalant precisa i breument. Segons les seves característiques, un text pot ser:

1. **Jurídic:** quan té caràcter legal, emana de fonts legals o estableix normes de dret, bé a nivell nacional o internacional. Són textos jurídics les lleis i decrets de tot tipus, les constitucions, els tractats i acords internacionals, i, en general, qualsevol text polític de caràcter anàleg.
2. **Històric-literari:** quan té un notori caràcter subjectiu, emanat directament de la trajectòria personal d'un individu o grup, en què es reflecteix o projecta el procés històric. Són d'aquest tipus les memòries, les autobiografies, els records històrics, les cartes i notes personals, els articles de premsa i, així mateix, les obres literàries i de pensament que recullen i donen testimoni de la realitat social, per exemple, la novel·la o l'assaig històrics.
3. **Narratiu:** quan està relacionat o emana d'un fet, circumstància o procés històric determinat, en funció del qual argumenta l'autor. Són d'aquest tipus els discursos, les proclames, les declamacions, resolucions o acords desproveïts de caràcter legal i els escrits o informes de tipus econòmic o social.
4. **Textos historiogràfics:** quan es tracta de l'obra d'un historiador o autor posterior als fets, que són analitzats amb una finalitat investigadora i científica. Entren en aquest grup les obres d'Història en sentit ampli.
5. **Altres tipus:** judicials, fiscals, contractuals, econòmics, religiosos, geogràfics, etc.

Alguns textos poden ser classificats o inclosos en més d'un d'aquests apartats.

b) Circumstàncies espai-temporals:

Han de tenir en compte per determinar quan i on va ser escrit el text. En aquest sentit, és imprescindible assenyalar:

La data exacta o aproximada en la qual el text va ser elaborat:

- En els textos que inclouen data la tasca és fàcil, en tot cas, ha de sotmetre's a crítica per assegurar la seva veracitat.
- En els textos que no inclouen data, aquesta pot deduir del contingut del text. En tot cas, ha d'assenyalar el moment històric al qual el text correspon de la manera més aproximada possible.
- En el cas dels textos historiogràfics i en el d'algunes obres literàries (novel·la històrica, per exemple) cal assenyalar dues dates: aquella en que escriu l'historiador o autor i aquella sobre la qual escriu, és a dir: la data en la qual s'elabora el text i la data en què se situa l'acció de què parla.

La situació i circumstàncies històriques en les quals el text va ser creat.

Es tracta aquí d'assenyalar el context històric relacionat amb el text.

c) Autor

El tercer punt d'aquesta classificació aborda la identificació de l'autor del text. En aquest cas cal assenyalar:

- Quan el text té un autor individual, cal fixar la seva identitat, situació personal i les circumstàncies històriques en què va viure, es donaran unes breus pinzellades biogràfiques i s'especificarà la seva relació amb el contingut del text.

Hi ha casos en què:

- . L'autor apareix com a tal en el text: en aquest cas, només es tractaria de constatar l'autenticitat d'aquesta autoria.
- . L'autor no figura en el text: en aquest cas, s'ha d'identificar el possible responsable del contingut.

- Quan el text tingui autor col·lectiu cal establir assenyalant els diversos executors, però destacant entre tots ells el més significatiu.

d) Destinació

Identifica a qui es dirigeix el text i els objectius que persegueix.

Resseguirem:

1. A qui va destinat: si és una persona individual o una col·lectivitat, i si la intenció és que romangui en secret o per contra sigui divulgat.
2. Quina és la seva finalitat: si té un caràcter públic o privat, si és personal o oficial i si abasta un àmbit nacional o internacional. En definitiva, què pretén el seu autor o autors.

3. Anàlisi del text

Un cop classificat el text, comença l'anàlisi del mateix, el que constitueix la part central del treball. Aquesta es basa en l'anàlisi temàtic i explicació profunda del seu contingut. A l'inici d'aquesta activitat cal insistir en la necessitat de l'atenta i detinguda lectura del text.

Destacarem dos mètodes per explicar i analitzar el contingut d'un text històric:

El mètode literal: consisteix a seguir un ordre descriptiu amb l'explicació progressiva de paraules, expressions i elusions que hi apareixen. És un mètode senzill que pot ser molt útil quan tenim entre mans un text molt dens.

El mètode lògic: consisteix a reagrupar els passatges i les explicacions d'acord amb la seva temàtica; és útil per a textos mal articulats o confusos.

En qualsevol cas i independentment del mètode emprat, l'explicació del contingut ha d'organitzar des del nivell més elemental i concret al més complex i general, d'acord amb el següent esquema:

a) Primer nivell: definició i comprensió dels termes, conceptes i dades continguts. Això suposa:

1. Definir de manera precisa els noms propis, els noms tècnics, els d'institucions i en general, totes les expressions significatives.
2. Aclarir i precisar les elusions històriques, les dades i els fets a què es fa referència.

b) Segon nivell: captació i esbós de l'estructura del text resumint i explicant cada una de les parts. D'aquesta manera haurà estat esmicolat i estudiat sense que ens resten parts sense comprendre.

4. Comentari

Classificat i analitzat el contingut, ja estem en condicions d'abordar el comentari. En concret es tracta de prendre el text com a fonament o base per a desenvolupar i dissertar sobre el moment històric en els seus aspectes més generals.

D'aquesta aclariment s'obté una visió general del procés i circumstàncies en què al text s'inscriu. Consisteix, doncs, a fer una completa exposició del tema al que ens han conduït els passos precedents. Aquesta exposició ha de seguir vinculada al text, però pot desviar d'ell en el seu desenvolupament, per la qual cosa convé establir uns límits precisos que impedeixin divagar o desorientar.

5. Crítica del text

Ens permet determinar el següent:

La seva autenticitat i exactitud.

La seva sinceritat i objectivitat.

El seu interès, és a dir si es tracta d'un document decisiu per a l'anàlisi del moment històric en què s'inscriu o fa referència, o per contra té una importància relativa o secundària.

6. Bibliografia

A més de les fonts consultades directament durant l'anàlisi del text és aconsellable, en la manera que sigui possible, fer esment de:

- . Manuals i obres generals.
- . Llibres especialitzats i monografies.
- . Articles de revista.
- . Enllaços a pàgines web.
- . Arxius sonors i visuals, etc.

Consideracions finals sobre el comentari de textos

L'anàlisi i comentari d'un text concret no implica l'aplicació exacta ni absoluta d'aquestes normes metodològiques: pot prescindir de punts o apartats o canviar el seu ordre, adaptant-nos a les característiques particulars del document.

Pel que fa a l'exposició del comentari, aquesta ha de ser comprensible i clara i ha de fer de manera ordenada.

Durant l'exposició de tot el treball, s'han de fer totes les referències al text siguin necessàries.

Errors més freqüents en el comentari de textos

1. Digressió o dissertació

Implica utilitzar el text com a simple pretext per exposar els nostres coneixements sobre algun tema, divagant o desviant l'assumpte central.

2. Paràfrasi

És l'exposició repetitiva del que diu el text, sense aportar mitjans per a la seva interpretació.

3. Desordre

Sol reflectir de diverses maneres: centrant-se només en la introducció, repetint idees, explicant fora de context o prescindint d'un fil conductor que relacioni les idees amb el document.

4. Personalisme

No hem expressar opinions o judicis des del nostre punt de vista personal. Seria inadmissible, ja que l'exercici d'Història ha de perseguir l'objectivitat i la total absència de prejudicis. En aquest sentit, és admissible fer valoracions sobre l'abast, fiabilitat o repercussions del document però mai realitzar consideracions sobre el bo o detestable, bell o desagradable de l'assumpte al qual fa referència.